

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
(м. Донецьк)

Кафедра інформаційного захисту та цивільної безпеки

ПІДСУМКОВА ВИПУСКНА РОБОТА

На тему "Забезпечення пожежної безпеки в закладах освіти"

Виконав: _____

Керівник: _____

Тьютор: _____

Донецьк-2013

Кафедра інформаційного захисту та цивільної безпеки

Затверджую:
Завідувач кафедрою
М. Г. Коляда
“ ___ ” _____ 201_ р.

ЗАВДАННЯ НА ПІДСУМКОВУ ВИПУСКНУ РОБОТУ

Слухач: _____

Група: _____

Тема: Забезпечення пожежної безпеки
в закладах освіти

Керівник роботи: _____

Дата видачі завдання: _____ Термін готовності роботи: _____

Найменування розділів роботи	Терміни виконання
Вступ	
1. Теоретична частина	
2. Практична частина	
Висновки, література, додатки	

Керівник роботи

Підпис

Слухач

Підпис

АНОТАЦІЯ

У цій підсумковій випускній роботі розглянуто законодавчу та нормативну базу роботи із забезпечення пожежної безпеки у закладах професійно-технічної освіти, описано загальні положення роботи із забезпечення пожежної безпеки у закладах професійно-технічної освіти, визначено основні вимоги пожежної безпеки у професійно-технічному навчальному закладі. У практичній частині наведено розроблений автором комплект дидактичних тестів для перевірки знань з “Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України”.

Робота може бути цікавою для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА.....	7
1.1. Законодавча та нормативна база роботи із забезпечення пожежної безпеки у закладах професійно-технічної освіти.....	7
1.2. Загальні положення роботи із забезпечення пожежної безпеки у закладах професійно-технічної освіти.....	8
1.3. Основні вимоги пожежної безпеки у професійно-технічному навчальному закладі.....	10
2. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА.....	20
2.1. Комплект дидактичних тестів для перевірки знань з “Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України”.....	20
ВИСНОВКИ.....	23
ДЖЕРЕЛА.....	24

ВСТУП

Актуальність теми прикладного педагогічного дослідження “Забезпечення пожежної безпеки у закладах освіти” обумовлена тим, що дана тема є широко висвітленою у сучасній нормативній, педагогічній та методичній літературі, але слід констатувати наявність таких **протиріч**:

- деякі педагоги професійної школи мають теоретичні уявлення з даної теми, але не мають (або мають недостатні) уміння і навички з практичного їх використання;

- існує потреба вдосконалення рівня власної професійно-педагогічної компетентності у напрямку теми, яка досліджується.

Об’єктом даного дослідження є пожежна безпека. **Предмет** дослідження — забезпечення пожежної безпеки у закладах освіти.

Мета (система цілей) дослідження:

1. Сформувати і розвинути власні уявлення з теоретичних питань, окреслених темою роботи.

2. Вдосконалити власні уміння з практичної реалізації теоретичних уявлень, окреслених темою роботи.

Завдання дослідження:

1. Підібрати і опрацювати нормативні джерела інформації з теми дослідження.

2. Представити результати аналізу і систематизації інформації, отриманої з опрацьованих літературних джерел, у теоретичній частині даної роботи.

3. Створити комплект дидактичних тестів для перевірки знань з “Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України”.

Завдання даного дослідження вирішуються, а мета — досягається шляхом використання таких **методів дослідження**: складання бібліографії, реферування, конспектування, анотування, цитування.

Практична значущість дослідження полягає у тому, що його виконання дозволяє підвищити ефективність реалізації педагогом діяльності, окресленої темою дослідження.

1. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1.1. Законодавча та нормативна база роботи із забезпечення пожежної безпеки у закладах професійно-технічної освіти

Основу законодавчої та нормативної бази роботи із забезпечення пожежної безпеки у закладах професійно-технічної освіти складають:

- Закон України "Про освіту";
- Закон України "Про пожежну безпеку";
- НАПБ А.01.001-95. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом УДПО МВС України від 14.06.95, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 14.07.95 за № 219/755;
- НАПБ Б.02.005-94. Типове положення про спеціальне навчання, інструктажі та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України, затверджене наказом МВС України від 17.11.94 № 628, зареєстроване в Міністерстві юстиції 22.12.94 за № 308/518;
- НАПБ Б.07.001-94. Перелік посад, при призначенні на які особи зобов'язані проходити навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки та порядок його організації, затверджений наказом МВС України від 17.11.94 № 628, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.12.94 за № 307/517;
- НАПБ Б.02.013-97. Положення про порядок розроблення, затвердження, перегляду, скасування та реєстрації нормативних актів з питань пожежної безпеки, затверджене наказом МВС України від 04.12.96 № 833, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 06.03.97 за № 68/1872;
- НАПБ Б.02.004-94. Положення про добровільні пожежні дружини (команди), затверджене наказом МВС України від 27.09.94 № 521, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13.10.94 за № 248/458;
- НАПБ Б.02.003-94. Типове положення про пожежно-технічну комісію, затверджене наказом МВС України від 27.09.94 № 521, зареєстроване в Міністерстві юстиції 13.10.94 за № 249/459;
- ДНАОП 0.00-4-03-98. Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах і організаціях, затверджене постановою Кабінету Міністрів України 10.08.93 № 623 із змінами і доповненнями, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України 17.06.98 № 923;
- ДНАОП 0.00-1.21-98. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджені наказом Держнаглядохоронпраці України від 09.01.98 № 4, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 10.02.98 за № 93/2533;
- ДНАОП 0.00-1.07-94. Правила будови і безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском, затверджені наказом Держнаглядохоронпраці України від 18.10.94 № 104 із змінами та доповненнями, затвердженими наказом Держнаглядохоронпраці від 11.07.97 № 183;
- Державні будівельні норми ДБН В.2.2.3-97. Будинки та споруди навчаль-

них закладів, затверджені наказом Держкоммістобудування України від 27 червня 1996 року № 117;

- Правила влаштування електроустановок. Затверджені з доповненнями згідно з наказом Міністерства енергетики і електрифікації України 20.02.97 № 18;

- Положення про організацію охорони праці та порядок розслідування нещасних випадків у навчально-виховних закладах, затверджене наказом Міністерства освіти України від 30.11.93 № 429, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 03.12.93 за № 178.

1.2. Загальні положення роботи із забезпечення пожежної безпеки у закладах професійно-технічної освіти

Усі заклади та установи освіти перед початком навчального року мають бути прийняті відповідними комісіями, до складу яких включаються представники органів державного пожежного нагляду.

Зклади, установи і організації зобов'язані вести облік пожеж, які виникають на об'єктах, що належать або підконтрольні їм, аналізувати причини виникнення та наслідки пожеж, вживати заходів щодо їх усунення.

За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, створення перешкод для діяльності посадових осіб органів державного пожежного нагляду, невиконання їх приписів винні в цьому посадові особи, інші працівники притягаються до відповідальності згідно з чинним законодавством.

Керівники, педагогічні працівники, обслуговуючий персонал та інші працівники закладів, установ і організацій, а також учні зобов'язані знати і виконувати правила пожежної безпеки, а в разі пожежі - вживати всіх залежних від них заходів до евакуації людей і гасіння пожежі.

Відповідальність за пожежну безпеку закладів професійно-технічної освіти несуть їх директори і уповноважені ними особи, які залежно від характеру порушень і наслідків несуть адміністративну, кримінальну чи іншу відповідальність згідно з чинним законодавством.

Навчання та перевірка знань з питань пожежної безпеки керівних та педагогічних працівників проводиться один раз на три роки одночасно з перевіркою знань з питань безпеки життєдіяльності (охорони праці). Порядок організації навчання визначається НАПБ Б.02.005-94.

Директор професійно-технічного навчального закладу зобов'язаний:

- забезпечити виконання "Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України" і здійснювати контроль за дотриманням установленого протипожежного режиму всіма учасниками навчально-виховного процесу, вживати заходів щодо попередження пожежної небезпеки і усунення недоліків, що спричиняють пожежну небезпеку;

- забезпечити навчальний заклад первинними засобами пожежогасіння відповідно до норм, а також пожежним обладнанням і установками автоматичного виявлення і гасіння пожеж;

- призначати відповідальних осіб за протипожежний стан усіх структурних підрозділів;

- організувати вивчення вимог пожежної безпеки і проведення протипожежного інструктажу з працівниками навчального закладу, визначати терміни, місце і порядок проведення інструктажу з пожежної безпеки, а також список посадових осіб, на яких покладається його проведення. Особи, які не пройшли навчання, протипожежного інструктажу і перевірки знань з питань пожежної безпеки, до роботи не допускаються;

- організувати проведення навчання з вивчення правил пожежної безпеки в складі навчальних дисциплін "Безпека життєдіяльності" та "Охорона праці";

- організувати з числа учнів (крім закладів для дітей з вадами розумового і фізичного розвитку) дружини юних пожежних;

- організувати в навчальному закладі добровільну пожежну дружину (ДПД) відповідно до НАПБ Б.02.004-94 та пожежно-технічну комісію відповідно до НАПБ Б.02.003-94;

- забезпечити розробку і затвердити план евакуації та порядок оповіщення людей, який встановлює обов'язки і дії працівників закладів і установ на випадок виникнення пожежі;

- установити порядок огляду і закриття приміщень і будівель після закінчення занять і роботи навчального закладу;

- під час розслідування нещасних випадків, що трапилися внаслідок пожежі, керуватися Положенням про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах і організаціях та Положенням про організацію охорони праці та порядок розслідування нещасних випадків у навчально-виховних закладах;

- здійснювати контроль за дотриманням пожежної безпеки орендними організаціями;

- забезпечити своєчасне виконання заходів пожежної безпеки, запропонованих органами державного пожежного нагляду і органами державної виконавчої влади і прийнятих у межах їх компетенції.

Відповідальність за пожежну безпеку структурних підрозділів навчального закладу (лабораторії, навчальні кабінети, склади, бібліотеки, архіви, майстерні тощо) несуть їх керівники. Обов'язки щодо забезпечення пожежної безпеки, утримання та експлуатації засобів протипожежного захисту мають бути відображені у відповідних посадових документах (функціональних обов'язках, інструкціях, положеннях тощо).

Для працівників охорони (сторожів, вахтерів, вартових тощо) повинна бути розроблена інструкція, в якій слід визначити їхні обов'язки щодо контролю за додержанням протипожежного режиму, огляду території і приміщень, порядок дій в разі виявлення пожежі, спрацювання засобів пожежної сигналізації та автоматичного пожежогасіння, а також вказати, кого з посадових осіб мають викликати в нічний час у разі пожежі.

У підрозділах навчального закладу з цілодобовим перебуванням учнів

(наприклад, гуртожиток) черговий у вихідні та святкові дні, а також у вечірні і нічні години зобов'язаний, заступаючи на чергування:

- перевірити наявність і стан засобів пожежогасіння, справність телефонного зв'язку, чергового освітлення і пожежної сигналізації;

- пересвідчитися, що всі шляхи евакуації (коридори, сходові клітки, тамбури, фойє, холи, вестибюлі) не захаращено, а двері евакуаційних виходів у разі потреби можуть бути без перешкод відчинені;

- у разі виявлення порушення протипожежного режиму і несправностей, внаслідок яких можливе виникнення пожежі, вжити заходів щодо їх усунення, а в разі потреби повідомити керівника або працівника, що його заміщує;

- мати списки (журнали обліку) учнів та працівників, що перебувають у підрозділі навчального закладу, знати місця їх розміщення;

- постійно мати при собі комплект ключів від дверей евакуаційних виходів та воріт, автомобільних в'їздів на територію закладу, а також ручний електричний ліхтар.

Введення в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів освіти, оренда будь-яких приміщень проводяться з дозволу органів державного пожежного нагляду. Відповідальність за забезпечення протипожежного режиму в орендованих будівлях і приміщеннях, а також за виконання протипожежних заходів, зазначених угодою на оренду, несуть керівники орендних організацій.

У кожному структурному підрозділі навчального закладу має бути розроблена конкретна інструкція щодо заходів пожежної безпеки. Інструкція опрацьовується керівником структурного підрозділу, узгоджується з органами пожежної охорони закладу, установи чи організації, затверджується керівником вищого рівня і розміщується на видному місці.

У будівлях і спорудах, які мають два і більше поверхів, в разі одночасного перебування на поверсі понад 25 осіб мають бути розроблені і вивішені на видних місцях плани (схеми) евакуації людей на випадок пожежі.

Для об'єктів з цілодобовим перебуванням учасників навчально-виховного процесу (гуртожитки тощо) інструкції повинні передбачати два варіанти дій: у денний та нічний час.

У навчальному закладі повинні бути встановлені відповідний протипожежний режим і порядок оповіщення людей про пожежу, з якими потрібно ознайомити всіх працівників.

1.3. Основні вимоги пожежної безпеки у професійно-технічному навчальному закладі

Утримання території. Територію навчального закладу слід постійно утримувати в чистоті. Відходи палих матеріалів, опале листя і суху траву слід регулярно прибирати і вивозити з території у місця, погоджені відповідними органами державного нагляду.

Дороги, проїзди та під'їзди до будівель, а також доступи до пожежного ін-

вентарю та обладнання мають бути завжди вільними. Про закриття окремих ділянок доріг або проїздів у зв'язку з проведенням ремонтних робіт чи з інших причин, які перешкоджають проїзду пожежних автомобілів, слід негайно повідомити підрозділи пожежної охорони. На період виконання ремонту доріг у відповідних місцях повинні бути встановлені покажчики напрямку об'їзду або влаштовані переїзди через ділянки, що ремонтуються.

Протипожежні розриви між будівлями не повинні використовуватися для зберігання матеріалів і обладнання, а також для стоянки автотранспорту. У закладах, установах і організаціях, де відсутні гаражі, дозволяється стоянка автотранспорту на території, за умови вільних проїздів і проходів, на відстані не менше 10 метрів від будівлі.

На території закладів, установ і організацій не дозволяється розкладення вогнищ, спалювання сміття і влаштування відкритих кухонних печей.

Будівництво тимчасових будівель та споруд на території закладів, установ і організацій може здійснюватися лише за наявності проектної документації, яка пройшла попередню експертизу в органах державного пожежного нагляду.

На ділянках території закладів, установ і організацій, де можливі скупчення горючих газів або парів, проїзд автомашин та іншого транспорту не дозволяється. Про це повинні бути вивішені відповідні покажчики (написи).

Не дозволяється залишати у дворах, а також поблизу будівель і споруд бочки з легкозаймистими і горючими рідинами, балони з зрідженими і стисненими газами, порожні бочки і балони, а також розкладати багаття, спалювати відходи, тару, викидати незагашене вугілля та попіл на відстань менше 15 метрів від будівель та споруд і в межах установлених будівельними нормами протипожежних розривів.

Забороняється паління у приміщеннях навчальних закладів.

Утримання будівель, приміщень та споруд. Усі будівлі, приміщення та споруди закладів, установ і організацій повинні постійно утримуватися у чистоті.

Для всіх будівель та приміщень виробничого, складського призначення і лабораторій повинна бути визначена категорія щодо вибухопожежної та пожежної небезпеки, а також клас зони за "Правилами влаштування електроустановок", написи про такі відомості повинні розміщуватися ззовні на вхідних дверях.

У кожному приміщенні повинна бути вивішена табличка, на якій вказано прізвище відповідального за пожежну безпеку, номер телефону найближчої пожежної частини, а також розміщена інструкція з пожежної безпеки.

Вибухопожежонебезпечні приміщення у багатоповерхових будівлях повинні розміщуватися поблизу зовнішніх стін верхніх поверхів. Протипожежні системи, установки, устаткування приміщень, будівель та споруд (протидимний захист, пожежна автоматика, протипожежне водопостачання, протипожежні двері, клапани та інші захисні пристрої) повинні постійно утримуватися у справному робочому стані.

Наповнюваність приміщень має відповідати встановленим нормам. Розміщення меблів і обладнання у кабінетах, майстернях, їдальнях та інших приміщеннях не повинно перешкоджати евакуації людей і підходу до засобів пожежогасіння. У коридорах, вестибюлях, холах, на сходових клітках і дверях евакуаційних виходів слід мати наказові та вказівні знаки безпеки.

Евакуаційні проходи, виходи, коридори, тамбури і сходи не повинні заставлятися будь-якими предметами і обладнанням. Двері сходових кліток, коридори і сходи повинні мати ущільнення у стулках, обладнані пристроями для самозакривання, які повинні постійно бути у справному стані. У період перебування учасників навчально-виховного процесу в будівлях допускається двері евакуаційних виходів замикаати лише зсередини за допомогою запорів (засувів, крючків тощо), які легко (без ключів) відмикаються.

У приміщеннях, пов'язаних з перебуванням неповнолітніх, килими, паласи, килимові доріжки тощо повинні бути щільно прикріплені до підлоги. Штучні килимові покриття, які не виділяють при горінні токсичних речовин та мають помірну димостворювальну здатність, у фойє, вестибюлях, залах для глядачів тощо дозволяється розстелити за умови наклеювання їх на незаймисту основу.

Будівлі навчальних закладів повинні бути обладнані засобами оповіщення людей про пожежу. Для оповіщення можуть бути використані:

- внутрішня телефонна та радіотрансляційна мережі;
- спеціально змонтовані мережі мовлення;
- дзвінки та інші звукові сигнали.

У підвальних і цокольних поверхах не дозволяється:

- розміщення вибухопожежонебезпечних виробництв;
- зберігання та застосування легкозаймистих горючих рідин, газів та легкозаймистих матеріалів;
- розміщення лабораторій з використанням вибухо- і пожежонебезпечних процесів.

Не дозволяється влаштовувати на сходових клітках складські та іншого призначення приміщення, прокладати газопроводи, трубопроводи з легкозаймистими і горючими рідинами, а також установлювати устаткування, що заважає переміщенню людей. У горищних приміщеннях не дозволяється:

- сушити білизну;
- влаштовувати склади (за винятком зберігання віконних рам), архіви, голубники, майстерні тощо;
- застосовувати для утеплення перекриттів торф, стружку, тирсу та інші горючі матеріали;
- прикріплювати до димоходів радіо- і телевізійні антени.

Двері, люки горищних і технічних приміщень (насосних, вентиляційних камер, бойлерних, складів, комор, електрощитових тощо) повинні бути постійно зачинені. На дверях слід вказувати місце зберігання ключів, доступне для отримання їх у будь-який час доби. На дверях (люках) горищних і технічних при-

міщень мають бути написи, що визначають призначення приміщення.

Зовнішні пожежні сходи, сходи-драбини і загорожі на дахах будівель мають утримуватися у справному стані. Допускається нижню частину зовнішніх вертикальних пожежних сходів закривати щитами, які легко знімаються, на висоту не більше як 2,5 метри від рівня землі. Дахові вікна горищних приміщень мають бути засклені і закриті.

Розміщення акумуляторних, зберігання легкозаймистих матеріалів у будівлях, пов'язаних з перебуванням неповнолітніх, а також у підвальних і цокольних приміщеннях не дозволяється.

Прямки вікон підвальних і цокольних приміщень повинні утримуватися у чистоті. Не допускається встановлювати на прямках та люках незнімні металеві ґрати, захищувати прямки і закладати цеглою віконні отвори.

У будівлях закладів, установ і організацій не допускається:

- розміщувати людей у мансардних приміщеннях, а також на поверхах (будівлях), не забезпечених двома евакуаційними виходами;

- здійснювати перепланування приміщень з порушенням будівельних норм і правил;

- використовувати горючі матеріали для обробки стін і стель шляхів евакуації (рекреацій, сходових кліток, фойє, вестибюлів, коридорів тощо);

- встановлювати ґрати, жалюзі та подібні їм незнімні сонцезахисні, декоративні та архітектурні пристрої на вікнах приміщень, де перебувають учасники навчально-виховного процесу, сходових клітках, у коридорах, холах та вестибюлях;

- знімати дверні полотна в отворах, що з'єднують коридори зі сходовими клітками;

- забивати двері евакуаційних виходів;

- застосовувати з метою опалення нестандартні (саморобні) нагрівальні пристрої;

- використовувати електроплитки, кип'ятильники, електрочайники, газові плити тощо для приготування їжі та трудового навчання за винятком спеціально обладнаних приміщень;

- захищувати шляхи евакуації;

- встановлювати дзеркала та влаштовувати фальшиві двері на шляхах евакуації;

- влаштовувати на шляхах евакуації пороги, виступи, турнікети, розсувні, підйомні двері та інші пристрої, що перешкоджають евакуації людей;

- здійснювати вогневі, електрогазозварювальні та інші види пожежонебезпечних робіт у будівлях у разі наявності в їх приміщеннях людей;

- обгортати електричні лампи папером, матерією та іншими горючими матеріалами;

- застосовувати для освітлення свічки, гасові лампи і ліхтарі;

- виконувати прибирання приміщень, очищення деталей і обладнання за допомогою легкозаймистих і горючих рідин;

- здійснювати відігрівання труб системи опалення, водопостачання, каналізації тощо із застосуванням відкритого вогню (з цією метою використовують гарячу воду, пару чи нагрітий пісок);

- зберігати на робочих місцях і в шафах, а також залишати в кишенях спецодягу використані обтиральні матеріали;

- залишати без нагляду ввімкнені в мережу лічильні і друкарські машинки, радіоприймачі, телевізори та інші електроприлади.

Одяг і взуття слід сушити в приміщеннях, виділених спеціально для цієї мети, з обігрівом радіаторами водяного опалення.

Вогневі та зварювальні роботи можуть виконуватися тільки з письмового дозволу керівника закладу, установи чи організації з оформленням наряду-допуску. Ці роботи мають проводитися згідно з вимогами правил пожежної безпеки під час проведення зварювальних та інших вогневих робіт.

Користуватися прасками в закладах чи установах дозволяється лише в спеціально відведених приміщеннях під наглядом працівника закладу, установи. Використання приміщень для іншої мети, наприклад, для зберігання білизни, не дозволяється. Прасування виконується лише прасками зі справними терморегуляторами та світловими індикаторами ввімкнення. Праски повинні встановлюватися на підставках з вогнетривких матеріалів.

Пошкодження вогнезахисних покриттів (штукатурки, спеціальних фарб, лаків, обмазок тощо) будівельних конструкцій, повітроводів повинні негайно усуватися.

Після обробки (просочення) антипіренами дерев'яних конструкцій, тканин та інших горючих матеріалів повинен бути складений акт про проведення роботи підрядною організацією.

Перевірку стану вогнезахисної обробки слід проводити не менше одного разу на рік зі складанням акта перевірки.

Усі будівлі і приміщення закладів, установ і організацій мають бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння.

Після закінчення занять у майстернях, кабінетах і лабораторіях викладачі, лаборанти, майстри виробничого навчання та інші працівники закладу чи установи повинні оглянути приміщення, усунути виявлені недоліки і зачинити приміщення, знеструмивши електромережу.

Опалення, вентиляція та кондиціонування повітря. Керівник закладу, установи, організації зобов'язаний своїм наказом призначити осіб, відповідальних за експлуатацію та технічний стан опалювальних установок.

Котли центрального опалення закладів, установ і організацій повинні розміщуватися у відокремлених негорючих приміщеннях, які мають самостійний вихід.

Перед початком опалювального сезону котельні, калориферні установки, печі та інші прилади опалювання, а перед початком навчального року системи вентиляції та кондиціонування повітря і кухонні печі повинні бути ретельно перевірені та відремонтовані, а обслуговуючий персонал повинен пройти протипо-

жежний інструктаж.

Опалювальні установки повинні відповідати протипожежним вимогам стандартів, будівельних норм та інших нормативних актів. Несправні пристрої систем опалення, вентиляції та кондиціонування повітря, а також несправні кухонні печі до експлуатації не допускаються.

Особи, призначені відповідальними за технічний стан опалювальних установок, систем вентиляції та кондиціонування повітря, зобов'язані організувати постійний контроль за правильністю їх утримання та експлуатації, своєчасний і якісний ремонт.

Повітрянагрівальні і опалювальні прилади повинні розміщуватися так, щоб до них був забезпечений вільний доступ для огляду й очищення. Очищення димоходів та печей від сажі потрібно проводити перед початком, а також протягом усього опалювального сезону, а саме:

- опалювальних печей періодичної дії на твердому та рідкому паливі - не рідше одного разу на три місяці;
- печей та осередків вогню безперервної дії - не рідше одного разу на два місяці;
- кухонних плит та кип'ятильників - один раз на місяць.

Результати очищення димоходів та печей повинні фіксуватися в журналі.

Печі та інші опалювальні прилади повинні мати протипожежні розділки (відступки) від горючих конструкцій, що відповідають вимогам будівельних норм, не менше 0,51 метра.

У приміщенні котелень не дозволяється:

- виконувати роботи, які не пов'язані з експлуатацією котельних установок;
- допускати до роботи в котельнях і доручати нагляд за котлами стороннім особам, а також особам, які не пройшли спеціальної підготовки або перебувають в нетверезому стані;
- допускати підтікання рідкого палива або витікання газу в місцях з'єднання трубопроводів і форсунок;
- застосовувати для розпалювання печей легкозаймисті та горючі рідини (бензин, гас, мастила тощо);
- подавати паливо при згаслих форсунках або газових пальниках;
- працювати з несправними приладами контролю і автоматики;
- розпалювати котельні установки без попереднього їх продування повітрям;
- сушити будь-які матеріали, що можуть горіти, на котлах та паротрубопроводах;
- закривати горючими матеріалами жалюзі повітряного опалення;
- залишати без нагляду котли, що перебувають у роботі;
- зберігати запаси твердого палива, що перевищують добову потребу;
- користуватися витратними баками, які не мають пристроїв для видалення палива до аварійної ємкості (безпечне місце) у разі пожежі;
- зберігати легкозаймисті та інші горючі рідини та матеріали.

Біля отвору топки на дерев'яній або іншій підлозі, виготовленій з горючих матеріалів, має бути закріплений металевий лист розміром не менше як 0,5 x 0,7 метрів.

У виробничих, складських та допоміжних приміщеннях на відстані 0,15 м від радіаторів (приладів центрального опалення) слід ставити металеві огорожувальні решітки.

Не дозволяється палити печі в нічний час у будівлях з цілодобовим перебуванням людей (гуртожитках), а також під час проведення у закладах та установах освіти культурно-масових заходів. Топлення печей має закінчуватися за дві години до того, як учні лягли спати.

Під час експлуатації печей не дозволяється:

- розпалювати печі гасом, бензином та іншими легкозаймистими рідинами;
- залишати без нагляду запалені печі, а також доручати нагляд за ними учням і стороннім особам;
- сушити та тримати одяг, взуття, дрова, вугілля та інші матеріали, що можуть горіти, на опалювальних приладах або біля них;
- користуватися печами з несправними та відкритими дверцями;
- використовувати для топлення дрова, довжина яких перевищує розміри топки;
- влаштовувати тимчасові опалювальні прилади.

У літній період під час сильного вітру здійснювати опалення печей і котельних установок, які працюють на твердому паливі, не дозволяється. Димові труби котлів, які працюють на твердому паливі, повинні бути обладнані іскрогасниками.

Під час переведення печей з одного виду твердого палива на інший вони мають бути відповідним чином переобладнані (футерування пальника вогнетривкою цеглою тощо). На горищах усі димові труби і стіни, в яких проходять димові канали, мають бути підштукатурені та побілені.

Використання вентиляційних каналів для відводу продуктів згоряння від печей і газових приладів не дозволяється. Вугілля, золу і шлак з печей, які вигрібають з топки до металевий тари, слід заливати водою і виносити у спеціально відведені місця. Не дозволяється висипати їх поблизу будівель.

Паливо (дрова, вугілля, торф тощо) має зберігатися у спеціально пристосованих для цієї мети приміщеннях або на відгороджених майданчиках, розміщених на відстані від будівель з урахуванням вимог будівельних норм. У підвальних і цокольних приміщеннях з перекриттями, що можуть горіти, зберігання дров, вугілля та інших видів палива не допускається.

Не дозволяється користуватися для опалення приміщень електронагрівальними приладами, електрокамінами тощо.

Черговий персонал, який здійснює нагляд за вентиляційними установками, зобов'язаний проводити планові профілактичні огляди вентиляторів, повітроводів, вогнезатримувальних пристроїв, камер зрошення, заземлювальних пристроїв і вжити заходів щодо усунення будь-яких недоліків, які можуть призвести

до виникнення і розповсюдження пожежі.

Вентиляційні короби потрібно виготовляти з негорючих матеріалів. Експлуатаційний та протипожежний режим роботи установок (систем) вентиляції повинен визначатися робочими інструкціями. У цих інструкціях повинні бути передбачені заходи пожежної безпеки, терміни очищення повітроводів, фільтрів вогнезатримувальних клапанів і іншого обладнання, а також визначений порядок дії обслуговуючого персоналу на випадок виникнення пожежі або аварії.

У вентиляційних камерах зберігання обладнання і матеріалів не дозволяється.

У приміщеннях з пожежо- і вибухонебезпечними виробництвами при несправних гідروفільтрах, сухих фільтрах, пиловідсмоктувальних, пиловловлювальних та інших пристроїв систем вентиляції робота навчального технологічного обладнання не допускається. Вентиляційні установки в таких приміщеннях повинні мати автоматичне блокування їх відключення в разі пожежі з діючими системами автоматичної пожежної сигналізації та пожежогасіння.

У приміщеннях, де вентиляційні установки транспортують горючі і вибухонебезпечні речовини, всі металеві повітроводи, трубопроводи, фільтри та інші обладнання витяжних установок повинні бути заземлені.

Автоматичні вогнезатримувальні пристрої (заслінки, шибери, клапани тощо), встановлені на повітроводах у місцях перетину протипожежних перешкод, пристроїв блокування вентиляційних систем з автоматичною пожежною сигналізацією та системами пожежогасіння, протипожежні пристрої димоходів, витяжні зонти і канали від плит мають утримуватися у справному стані. Перевірка працездатності автоматичних вогнезатримувальних пристроїв проводиться не рідше одного разу на 6 місяців.

Під час експлуатації систем вентиляції та кондиціонування повітря не дозволяється:

- відключати або знімати вогнезатримувальні пристрої;
- випалювати нагромаджені в повітроводах і зонтах жирові відкладення, пил та інші горючі матеріали;
- закривати витяжні канали, отвори та решітки;
- з'єднувати вентиляційні канали з димовими;
- поєднувати вентиляцію приміщень вибухо-, пожежонебезпечних виробництв із загальною системою вентиляції;
- здійснювати перевірку ефективності роботи вентиляційної системи за допомогою відкритого вогню.

У місцях забору повітря має бути унеможливлена поява горючих газів і парів, диму, іскор та відкритого вогню.

На об'єктах, які обладнані системою протидимного захисту, слід не менше одного разу на місяць перевіряти наявність замків і пломб на щитах електроживлення автоматики, наявність захисних щитів, а також готовність до роботи системи протидимного захисту способом короткочасного (3-5 хвилин) включен-

ня електрообладнання за допомогою кнопок дистанційного пуску, про що складається відповідний акт.

Електроустановки. Електричні мережі та електрообладнання, що використовуються у закладах та установах, та їх експлуатація повинні відповідати вимогам діючих “Правил влаштування електроустановок” та ДНАОП 0.00-1.21-98; будівельну частину електроустановок слід виконувати відповідно до протипожежних вимог будівельних норм ДБН В.2.2.3-97.

Керівники закладів, установ і організацій зобов'язані забезпечити обслуговування та технічну експлуатацію електрообладнання і електромереж, своєчасне проведення профілактичних оглядів, планово-попереджувальних ремонтів та експлуатацію електрообладнання, апаратури й електромереж відповідно до вимог документів та своєчасно усувати виявлені недоліки.

Усі роботи повинні проводитися на справному електрообладнанні (ізоляція електропроводки, пускачі, штепселі, розетки, вимикачі та інша апаратура, заземлення, огорожа).

З'єднання, окінцювання та відгалуження жил проводів і кабелів з метою запобігання небезпечним у пожежному відношенні перехідним опорам мають бути виконані за допомогою опресування, зварювання, паяння або спеціальних затискачів (гвинтових, болтових тощо).

Плавкі вставки запобіжників повинні бути каліброваними із зазначенням номінального струму на заводському таврі.

Влаштування та експлуатація тимчасових електромереж за винятком електропроводки, яка живить місця проведення будівельних і тимчасових ремонтно-монтажних робіт, не дозволяється.

Шафи, в яких установлені електроцити, повинні бути постійно зачинені на замок. Доступ до електроцитів, електродвигунів і пускорегулювальних апаратів повинен бути завжди вільним.

Електродвигуни мають регулярно очищатися від пилу. Не дозволяється накривати електродвигуни горючими матеріалами.

Влаштування повітряних ліній електропередачі і зовнішніх електропроводок над покрівлями, навісами, штабелями лісоматеріалів, тари та складами для зберігання паливних матеріалів не допускається.

У виробничих, складських та інших приміщеннях з наявністю горючих матеріалів, а також матеріалів та виробів у горючій тарі електричні світильники повинні мати закриті або захищені виконання (із скляними ковпаками). Переносні світильники мають бути обладнані захисними скляними ковпаками та металевими сітками. Для цих світильників та іншої переносної та пересувної електроапаратури слід застосовувати гнучкі кабелі з мідними жилами з гумовою ізоляцією в оболонці, яка стійка до навколишнього середовища. Підключення переносних світильників слід передбачати від відгалужувальних коробок зі штепсельними розетками.

Освітлювальна електромережа має бути змонтована таким чином, щоб світильники знаходилися на відстані не менше як 0,2 метра від поверхні будівель-

них конструкцій з горючих матеріалів і не менше як 0,5 метра від тари у складських приміщеннях.

Усі несправності в електромережах та електроапаратурі, які можуть спричинити іскри, коротке замикання, нагрівання ізоляції кабелів і проводів вище норми, мають негайно усуватись. Несправні електромережі та електроапарати слід вимикати для приведення їх у пожежобезпечний стан.

Під час експлуатації електроустановок не дозволяється:

- використовувати кабелі і проводи з пошкодженою ізоляцією або такою ізоляцією, що втратила захисні властивості;
- залишати під напругою електричні проводи і кабелі з неізольованими кінцями;
- переносити ввімкнені прилади та ремонтувати обладнання, яке перебуває під напругою;
- залишати без догляду ввімкнені в електромережу нагрівальні прилади, телевізори, радіоприймачі тощо;
- користуватися пошкодженими (несправними) розетками, відгалужувальними коробками, рубильниками тощо;
- зав'язувати і скручувати електропроводи і світильники, підвішувати світильники (за винятком відкритих ламп) на електричних проводах;
- підключати до клем силової та у штепсельні розетки освітлювальної мережі прилади, які споживають струм понад передбачені для них величини;
- використовувати ролики, вимикачі, штепсельні розетки для підвішування одягу та інших предметів;
- застосовувати саморобні подовжувачі, які не відповідають вимогам ПУЕ щодо переносних (пересувних) електропроводок;
- використовувати побутові електронагрівальні прилади (праски, чайники, кип'ятильники тощо) без негорючих підставок та в приміщеннях, де їх застосування не передбачено технологічним процесом;
- застосовувати для прокладання електромереж радіо- та телефонні проводи;
- застосовувати як електричний захист саморобні та некалібровані запобіжники;
- знімати скляні ковпаки зі світильників закритого виконання;
- використовувати електроапаратуру та електроприлади в умовах, що не передбачені заводом-виготовлювачем.

Будь-які нові підключення різних струмоприймачів (електродвигунів, нагрівальних приладів тощо) мають проводитися лише після проведення відповідних розрахунків, які припускають можливість таких підключень.

У всіх приміщеннях (незалежно від їх призначення), які після закінчення робіт замикаються і не контролюються, всі електроустановки (крім холодильників) мають відключатися.

2. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

2.1. Комплект дидактичних тестів для перевірки знань з “Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України”

1. Перед початком навчального року ПТНЗ...

- а) має бути прийнятий відповідною комісією, до складу якої включаються представники органів державного пожежного нагляду;*
- б) має бути прийнятий відповідною комісією, до складу якої включаються працівники ПТНЗ, відповідальні за пожежну безпеку;*
- в) має бути прийнятий відповідною комісією, до складу якої включаються громадські наглядачі за станом пожежної безпеки у закладах освіти.*

2. Навчання та перевірка знань з питань пожежної безпеки керівних та педагогічних працівників ПТНЗ проводиться...

- а) один раз на 5 років;*
- б) один раз на рік;*
- в) один раз на 3 роки.*

3. Відповідальність за пожежну безпеку структурних підрозділів навчального закладу (лабораторії, навчальні кабінети, склади, бібліотеки, архіви, майстерні тощо) несуть...

- а) їх керівники;*
- б) їх працівники;*
- в) директор ПТНЗ та призначені ним члени адміністрації ПТНЗ.*

4. Введення в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів освіти, оренда будь-яких приміщень проводяться з дозволу...

- а) обласних управлінь освіти;*
- б) органів державного пожежного нагляду;*
- в) загальних зборів трудового колективу ПТНЗ.*

5. Відповідальність за забезпечення протипожежного режиму в орендованих будівлях і приміщеннях, а також за виконання протипожежних заходів, зазначених угодою на оренду, несуть...

- а) керівники орендних організацій;*
- б) директор ПТНЗ і призначені ним представники адміністрації ПТНЗ;*
- в) державні органи пожежного нагляду.*

6. Паління у приміщеннях навчальних закладів...

- а) дозволяється у спеціально відведених та облаштованих місцях;*
- б) дозволяється лише у неурочний час;*
- в) заборонено.*

**7. У приміщеннях, пов'язаних з перебуванням неповнолітніх, килими, па-
ласи, килимові доріжки тощо повинні бути...**

- а) щільно прикріплені до підлоги;*
- б) чистими і сухими;*
- в) повністю виключені із вжитку.*

8. У горищних приміщеннях не дозволяється...

- а) розташовувати телевізійні антени;*
- б) сушити білизну;*
- в) перебувати у нічний час.*

**9. Двері, люки горищних і технічних приміщень (насосних, вентиляційних
камер, бойлерних, складів, комор, електрощитових тощо) повинні бути...**

- а) виготовлені з металу;*
- б) міцними і такими, що закриваються на ключ;*
- в) постійно зачинені.*

**10. Допускається нижню частину зовнішніх вертикальних пожежних сходів
закривати щитами, які легко знімаються, на висоту не більше як...**

- а) 2,5 метри від рівня землі;*
- б) 0,6 метра від рівня землі;*
- в) 1,25 метрів над площиною, перпендикулярною до аксису секули, яка дотина-
ється терри і перетинається з усіма келіями по великим кіркулам.*

11. Дахові вікна горищних приміщень мають бути...

- а) тільки квадратної форми;*
- б) розташовані вище вікон усіх поверхів будівлі;*
- в) засклені і закриті.*

**12. Розміщення акумуляторних, зберігання легкозаймистих матеріалів у бу-
дівлях, пов'язаних з перебуванням неповнолітніх, а також у підвальних і
цокольних приміщеннях...**

- а) має відповідати належним технічним умовам;*
- б) не дозволяється;*
- в) дозволяється лише у денний час.*

13. Користуватися прасками в навчальних закладах...

- а) дозволяється лише в спеціально відведених приміщеннях під наглядом праців-
ника навчального закладу;*
- б) не дозволяється;*
- в) дозволяється лише у екстраординарних випадках (напередодні релігійних
свят, перед Державною кваліфікаційною атестацією, до дня народження дирек-*

тора та спеціально визначених директором представників адміністрації ПТНЗ тощо).

14. Усі будівлі і приміщення навчальних закладів мають бути забезпечені...

- а) спеціальним пожежним одягом;
- б) засобами індивідуального захисту на випадок ядерного вибуху та пожежі;
- в) *первинними засобами пожежогасіння.*

15. Після закінчення занять у майстернях, кабінетах і лабораторіях викладачі, лаборанти, майстри виробничого навчання та інші працівники закладу чи установи повинні...

- а) *оглянути приміщення, усунути виявлені недоліки і зачинити приміщення, знеструмивши електромережу;*
- б) негайно залишити робочі місця і приміщення навчального закладу;
- в) вжити заходів щодо відновлення нормального стану здоров'я особистості.

16. У виробничих, складських та допоміжних приміщеннях слід ставити металеві огорожувальні решітки...

- а) на відстані 0,015 м від радіаторів (приладів центрального опалення);
- б) на відстані 1,5 м від радіаторів (приладів центрального опалення);
- в) *на відстані 0,15 м від радіаторів (приладів центрального опалення).*

17. У будівлях з цілодобовим перебуванням людей (гуртожитках) топлення печей має закінчуватися за дві години до...

- а) того, як відбудеться зміна чергового кочегара;
- б) *того, як учні лягли спати;*
- в) того, як почнеться нове розпалювання печі за допомогою гасу або чистого водню.

18. У літній період під час сильного вітру здійснювати опалення печей і котельних установок, які працюють на твердому паливі...

- а) *не дозволяється;*
- б) не є доречним внаслідок теплої погоди;
- в) дозволяється лише з метою приготування похідних страв для пікніків та інших заходів професійної орієнтації.

19. У вентиляційних камерах зберігання обладнання і матеріалів...

- а) сприймається підозріло;
- б) *не дозволяється;*
- в) рекомендується.

20. Електродвигуни мають регулярно...

- а) *очищатися від пилу;*
- б) включатися і працювати;
- в) перевірятися на предмет виконання вимог законів Джоуля-Ленца та електромагнітної індукції.

ВИСНОВКИ

Мету дослідження досягнуто та виконано такі завдання:

1. Підбрано і опрацьовано 7 джерел нормативної інформації з теми дослідження, 7 з яких є електронними та мережевими.

2. Результати аналізу і систематизації інформації, отриманої з опрацьованих нормативних джерел, представлено теоретичною частиною даної роботи.

3. Створено комплект дидактичних тестів для перевірки знань з “Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України”.

Зокрема встановлено, що усі заклади та установи освіти перед початком навчального року мають бути прийняті відповідними комісіями, до складу яких включаються представники органів державного пожежного нагляду.

Заклади, установи і організації зобов'язані вести облік пожеж, які виникають на об'єктах, що належать або підконтрольні їм, аналізувати причини виникнення та наслідки пожеж, вживати заходів щодо їх усунення.

За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, створення перешкод для діяльності посадових осіб органів державного пожежного нагляду, невиконання їх приписів винні в цьому посадові особи, інші працівники притягаються до відповідальності згідно з чинним законодавством.

Керівники, педагогічні працівники, обслуговуючий персонал та інші працівники закладів, установ і організацій, а також учні зобов'язані знати і виконувати правила пожежної безпеки, а в разі пожежі - вживати всіх залежних від них заходів до евакуації людей і гасіння пожежі.

Відповідальність за пожежну безпеку закладів професійно-технічної освіти несуть їх директори і уповноважені ними особи, які залежно від характеру порушень і наслідків несуть адміністративну, кримінальну чи іншу відповідальність згідно з чинним законодавством.

Навчання та перевірка знань з питань пожежної безпеки керівних та педагогічних працівників проводиться один раз на три роки одночасно з перевіркою знань з питань безпеки життєдіяльності (охорони праці). Порядок організації навчання визначається НАПБ Б.02.005-94.

ДЖЕРЕЛА

1. Правила пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0800-98>.
2. Закон України "Про освіту" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
3. Закон України "Про пожежну безпеку" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3745-12>.
4. Правила пожежної безпеки в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1410-04>.
5. Типове положення про спеціальне навчання, інструктажі та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1148-03>.
6. Перелік посад, при призначенні на які особи зобов'язані проходити навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки та порядок його організації [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1147-03>.
7. Положення про порядок розроблення, затвердження, перегляду, скасування та реєстрації нормативних актів з питань пожежної безпеки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0874-03>.